

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА

ПАНЧЕНКО ГАЛИНА ПАВЛІВНА

УДК 371.134:784:378.036 (043)

**МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ
ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2008

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор

РУДНИЦЬКА Оксана Петрівна

Офіційні опоненти:

доктор культурології, професор,
Заслужена артистка України
Антонюк Валентина Геніївна,
Національна музична академія України
імені П.І.Чайковського,
професор кафедри сольного співу;

кандидат педагогічних наук, професор
Болгарський Анатолій Георгійович,
Інститут мистецтв НПУ імені
М.П.Драгоманова,
перший заступник проректора-директора.

Захист відбудеться 9 квітня 2008 р. о 16.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 7 березня 2008 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А.В.Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Інтенсивна розбудова українського суспільства на гуманістичних і демократичних засадах в умовах інтеграції української спільноти до світового соціокультурного простору обумовлює реформування освітянської сфери та вимагає від учителів творчого самовиявлення, професійної індивідуальності, здатності до саморозвитку та самоосвіти для забезпечення високого рівня освіченості, особистісного й духовного становлення своїх учнів.

В контексті зазначених вимог розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя музики набуває особливого значення у зв'язку зі специфікою його художньо-педагогічної діяльності. Оволодіння на достатньому рівні таким комплексом здібностей, за допомогою яких учитель у змозі здійснювати синтез власного “бачення” варіантних інтерпретацій мистецьких явищ, підтримувати емоціогенне наповнення педагогічного процесу по сьогодні залишається найактуальнішим чинником формування і успішної реалізації професійних якостей вчителя музики.

Феномен творчих здібностей ґрунтовно досліджено у наукових працях знаних вітчизняних і зарубіжних філософів та культурологів (Г.Сковорода, М.Бахтін, М.Бердяєв, І.Зязюн та ін.), психологів і педагогів (В.Роменець, С.Рубінштейн, В.Сухомлинський, С.Сисоєва, Б.Теплов, О.Чаплигін та ін.). Висвітленню актуальних теоретичних питань і розробці методології розвитку творчих здібностей особистості в процесі музичної діяльності присвячені праці Б.Асаф'єва, Н.Ветлугіної, Б.Яворського та інших дослідників, які вважали предмети музичного циклу ефективним засобом творчого розвитку особистості.

Під різними кутами зору опрацьовується проблема розвитку творчих здібностей у контексті фахової підготовки майбутніх учителів музики, зокрема: в аспекті висвітлення методичних основ розвитку музично-виконавського мислення у процесі інструментальної підготовки (Н.Сродних, О.Щолокова), диригентсько-хорової практики (П.Ніколаєнко, Т.Смирнова, І.Шинтяпіна), при вивченні музично-теоретичних дисциплін (О.Білоус, Г.Побережна та ін.), з позицій вивчення кореляційних зв'язків творчих здібностей і продуктивної діяльності студентів (Е.Брилін, З.Сирота, П.Харченко та ін.), педагогічних умов розвитку креативності майбутніх учителів-музикантів (Т.Стародубцева та ін.).

Проблематика розвитку творчих здібностей у процесі педагогічної практики висвітлюється у низці праць, сконцентрованих довкола питань дитячої музичної творчості (М.Барінова, О.Борисова, Н.Ветлугіна, В.Давидов, Л.Дмитрієва, О.Лобова, С.Олійник, В.Шульгіна та ін.).

Зазначимо, що попри відсутність чіткого визначення поняття “творчі здібності”, що пояснюється насамперед труднощами уніфікації міждисциплінарних напрацювань та об'єктивною складністю феномену, сам факт системної уваги розгалуженого корпусу гуманітарних наук до креативних аспектів самореалізації особистості у різних дослідницьких контекстах засвідчує

доречність застосування такого підходу до вивчення особливостей процесу вокальної підготовки фахівців музично-педагогічного профілю.

Розвиток творчих здібностей особистості є одним з основних завдань сучасної вокальної освіти й виховання і потребує впровадження спеціальних педагогічних технологій, що дозволяють розвивати унікальний креативний потенціал майбутнього вчителя музики у ході його фахової підготовки.

Проблематика вокального навчання упродовж останніх десятиліть ґрунтовно досліджувалися у багатьох аспектах: методики постановки голосу та фізіології співацького процесу (Д.Аспелунд, Д.Євтушенко, В.Морозов, М.Микиша та ін.); формування та розвитку співацьких здібностей (В.Антонюк, Н.Гребенюк, Л.Дмитрієв, О.Стахович та ін.); специфіки вокальної роботи зі школярами (А.Менабені, Д.Огороднов, Г.Стулова та ін.); формування вокально-слухових навичок (О.Маруфенко) та професійно значущих якостей майбутнього вчителя (О.Краснова-Соколова, Г.Стасько); взаємодії вокального та методичного компонентів у структурі професійної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів (Л.Василенко).

Разом з тим, ґрунтовний фаховий підхід до проблем вокальної підготовки, висвітлений в цих та багатьох інших дослідженнях, залишає відкритими багато практичних питань щодо процесу музичної творчості та музичного виховання, як значущих сучасних культурних чинників формування творчої особистості вчителя.

Аналіз особливостей вокальної підготовки майбутнього учителя музики в аспекті розвитку його творчих здібностей виявив певні недоліки, а саме: невідповідність змісту і форм навчання у вокальному класі музично-педагогічних закладів освіти сучасним вимогам до вчителя музики, що посилюється *суперечностями* між досягнутим високим рівнем розвитку теорії творчості в науці та відсутністю конкретних рекомендацій з її реалізації в процесі вокальної підготовки студентів; достатньо високою виконавською підготовкою майбутнього вчителя музики і слабким розвитком його творчих здібностей; переважанням репродуктивних методів навчання та необхідністю реалізації інноваційних ідей, спрямованих на розвиток творчих здібностей та навичок продуктивної діяльності суб'єктів освітнього процесу. Подолання зазначених суперечностей вимагає глибокого вивчення сутності творчих здібностей майбутнього вчителя музики, впливу вокальної підготовки на їх розвиток, а також розробки спеціальних методик їх формування у процесі вокального навчання студентів педагогічних університетів.

Соціально-педагогічна значущість проблеми розвитку творчих здібностей та її недостатня теоретична й методична розробка обумовили актуальність дослідження та були підставою для визначення його теми: **“Методика розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри методики музичного виховання та хорового диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова і є складовою комплексної наукової теми: “Зміст освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителів”. Тему дослідження затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол №10 від 25.05.2000 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 5 від 20.06.2000 р.).

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти.

Предмет дослідження – методика розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки.

Мета дослідження полягає у розробці, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в класі постановки голосу.

У відповідності до об'єкту, предмету та мети дослідження були визначені такі **завдання**:

1. На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої та методичної літератури з досліджуваної проблеми визначити сутність, зміст та структуру творчих здібностей майбутнього вчителя музики.

2. З'ясувати особливості та педагогічний потенціал дисципліни “Постановка голосу” як засобу розвитку творчих здібностей студентів.

3. Розробити критерії, показники розвиненості творчих здібностей майбутніх учителів музики та виявити їхні рівні.

4. Експериментальним шляхом перевірити методику розвитку творчих здібностей студентів музично-педагогічних факультетів у процесі вокальної підготовки.

5. Підготувати методичні рекомендації щодо розвитку творчих здібностей у процесі вокального навчання для студентів, магістрів зі спеціальності “Вокал” (академічний, естрадно-джазовий), учителів музики загальноосвітніх шкіл.

Методологічну основу дослідження становлять: концептуальні положення філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства щодо ролі мистецтва у розвитку та вихованні особистості, її творчих здібностей; сутності діалектичної взаємодії потенційних і реальних можливостей особистості як суб'єкта культури і культурно-освітньої діяльності; сучасні концепції гуманізації освіти; теорії діяльності та особистісно зорієнтованого навчання.

Теоретичною основою дослідження стали: філософські праці з проблем творчості (М.Бахтін, М.Бердяєв, І.Зязюн); розвідки у галузі психології розвитку творчих здібностей (Л.Виготський, С.Рубінштейн, Б.Теплов), художньо-естетичного виховання особистості (Л.Масол, О.Олексюк, В.Орлов, Г.Падалка, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, Т.Танько, В.Шульгіна, О.Щолокова);

наукові та методичні розробки з питань вокального навчання (В.Антонюк, Н.Гребенюк, Л.Дмитрієв, В.Морозов, Р.Юссон, Ю.Юцевич), вокальної підготовки майбутніх учителів музики (Л.Василенко, О.Краснова-Соколова, Г.Стасько, Г.Урбанович та ін.), музичної освіти (Д.Віллобай, Дж.Мехеган та ін.).

Методи дослідження. Характер дослідження та його завдання зумовили використання загальнонаукових *методів теоретичного рівня* (аналіз положень психології та педагогіки про особливості творчого процесу і шляхи розвитку творчих здібностей; порівняння, систематизація та узагальнення результатів дослідження; аналіз діючих програм із спеціальної підготовки майбутнього вчителя музики (з метою встановлення рівня теоретичного та практичного розв'язання проблеми, визначення понятійного апарату дослідження, формування його концептуальних положень); *методів емпіричного рівня* (діагностичні – анкетування, тестування, творчо-діагностуючі завдання (для виявлення рівнів розвиненості творчих здібностей студентів у вокальному класі; прогностичні – експертна оцінка, узагальнення незалежних характеристик, самооцінка)); педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний) для аналізу реального стану розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики та перевірки ефективності розробленої методики; методи математичної та графічної обробки експериментальних даних тощо.

Наукова новизна дослідження. *Вперше* в системі вищої музично-педагогічної освіти розроблено та експериментально перевірено методику розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки з використанням комплексу методів: емоційно-усвідомленого інтонування, мелоритмізації текстів, емоційного самонастроювання, ритмічного та тембрового варіювання, вокальної імпровізації.

Конкретизовано сутність, зміст та структуру творчих здібностей майбутнього вчителя музики, визначено принципові засади та методичні напрями розвитку даного феномену в процесі вокального навчання студентів.

Розроблено систему критеріїв та показників для діагностики рівнів розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики.

Удосконалено шляхи вокальної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів на основі особистісно зорієнтованого підходу.

Подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методики особистісного спрямування, що дає змогу удосконалювати вокально-виконавську підготовку студентів; теоретичні висновки та експериментальні результати дослідження можуть слугувати підґрунтям для певної корекції та оновлення змісту дисциплін “Постановка голосу”, “Методика викладання вокалу” для студентів та магістрантів педагогічних університетів, які опановують додаткову спеціальність “Вокал” (академічний, естрадно-джазовий), а також для розробки спецкурсів, написання навчально-методичних посібників та методичних

рекомендацій щодо творчого розвитку особистості. Розроблені у процесі експериментально-дослідної роботи методичні рекомендації “Розвиток творчих здібностей студентів у процесі вокальної підготовки” можуть використовуватися викладачами різних кафедр мистецького навчання вищих закладів освіти, а також, з відповідною модифікацією, вчителями музики загальноосвітніх шкіл.

Експериментальна база дослідження. Експериментально-дослідна робота проводилася у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Мелітопольському, Бердянському та Переяслав-Хмельницькому державних педагогічних університетах, Інституті мистецтв Прикарпатського Національного університету імені Василя Стефаника. В експерименті взяли участь 296 студентів, 10 викладачів вокалу, 18 учителів музики загальноосвітніх навчальних закладів м. Мелітополя.

Організація дослідження. Експериментально-дослідна робота здійснювалась у три етапи.

На першому етапі (1997-1999 рр.) проводився аналіз наукових джерел, навчально-методичної документації музично-педагогічних факультетів; вивчалася проблема дослідження; формулювався науковий апарат; уточнювалися і обґрунтовувалися основні поняття; визначалися методи дослідження.

Упродовж другого етапу (1999-2002 рр.) розроблялася методика дослідно-експериментальної роботи, вивчався стан розвитку творчих здібностей студентів музично-педагогічних факультетів за розробленими критеріями та показниками (констатувальний експеримент).

На третьому етапі (2003-2007 рр.) здійснено апробацію розробленої методики розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки (формульовальний експеримент); проаналізовано й узагальнено результати дослідно-експериментальної роботи, зроблено висновки; підготовлено методичні рекомендації; оформлено текст дисертації.

Вірогідність результатів дослідження забезпечувалися методологічною обґрунтованістю його теоретичних положень; різнобічним системним аналізом досліджуваної проблеми; проведенням дослідно-експериментальної роботи з використанням комплексу взаємодоповнюючих методів, адекватних меті, завданням дослідження; якісною та кількісною обробкою отриманих даних; позитивними результатами формульовального експерименту; репрезентативністю вибірки.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні теоретичні положення і висновки дисертації доповідалися дисертантом на Міжнародних конференціях “Обдарована особистість: пошук, розвиток, допомога” (Київ, 1998 р.), (Сімферополь, 2002 р.); Всеукраїнській науковій конференції “Художня культура і освіта: традиції, сучасність, перспективи” (Мелітополь, 27-28 жовтня 2005 р.); звітних науково-практичних конференціях (Мелітополь, 1997, 2001-2006 рр.), науковій сесії викладачів і студентів “Наука початку XXI століття: стан і перспективи розвитку” (Мелітополь, 1-2 грудня

2005 р.), підсумковій науковій конференції викладачів та студентів МДПУ (Мелітополь, 13-14 грудня 2006 р.), на засіданнях кафедри музичного виховання і хореографії, ради факультету мистецтв та художньої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету.

Розроблені на основі результатів дослідження спецкурс “Розвиток творчих здібностей студентів засобами вокальної імпровізації” та відповідні методичні рекомендації впроваджено у систему професійної підготовки вчителя музики в Мелітопольському державному педагогічному університеті на факультеті мистецтв та художньої освіти (довідка № 06/1622 від 19.06.2006 р.); Бердянському педагогічному університеті (довідка № 57/924-22 від 11.06.2004 р.); Інституті мистецтв Прикарпатського Національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 65/728-16 від 10.03.2006 р.), Переяслав-Хмельницькому педагогічному університеті (довідка № 436 від 20.06.2006 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення дослідження, його результати та висновки знайшли відображення в 12 одноосібних публікаціях автора, з них 4 – у провідних наукових фахових виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, з них 7 іноземною мовою) та 9 додатків. Основний текст викладений на 180 сторінках, включаючи 17 таблиць, 2 рисунки. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об’єкт, предмет, мету і завдання, сформульовано гіпотезу, розкрито методи дослідної роботи, окреслено етапи дослідження, визначено наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відображено апробацію та впровадження здобутих результатів у практику вищих закладів освіти.

У **першому розділі** – *“Теоретичні засади дослідження проблеми розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики”* – на основі аналізу філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури розглянуто проблему розвитку творчих здібностей особистості з позицій особистісно-діяльнісного (Б.Ананьєв, Л.Виготський, В.Мясищев, Б.Теплов), генетичного (В.Шадриков) підходів; конкретизовано зміст і структуру творчих здібностей майбутнього вчителя музики; визначено особливості та педагогічні можливості вокального навчання щодо розвитку творчих здібностей студентів педагогічних університетів.

Теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження дав змогу визначити здібності як індивідуально-психологічні відмінності між людьми, що забезпечують успішність виконання діяльності. Здібності зумовлені

природженими, генетичними, середовищними факторами; здібності реалізуються у діяльності і формуються в ній. Здібності не зводяться до знань, умінь та навичок, а знаходяться у взаємовідношенні і є передумовою оволодіння знаннями, уміннями, навичками. Діяльність визначає структуру здібностей. Для творчої особистості важливим є не стільки результат, скільки сам процес творчої діяльності.

Аналіз наукових досліджень визначив розуміння творчих здібностей особистості як синтез особистісних властивостей та якостей, що забезпечують успішне творче здійснення діяльності, серед яких виокремлено: високий ступінь розвиненості мотивів і потреб (прагнення, бажання, інтерес до діяльності); наявність індивідуально-психологічних, характерологічних рис та властивостей особистості (ініціативність, наполегливість, воля, пам'ять, уява тощо); комплекс необхідних умінь для здійснення певного виду діяльності, що є показниками творчих здібностей, які у музичній-творчій діяльності виявляються через пізнавальний інтерес до музики, образно-асоціативне музичне мислення, здатність до музично-продуктивної діяльності.

Грунтуючись на методології системного, особистісного, рефлексивно-діяльнісного, інтегративного підходів та врахуванні провідних положень сучасної мистецької освіти щодо творчого характеру музично-педагогічної діяльності (Л.Масол, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Щолокова), визначено зміст та структуру творчих здібностей майбутнього вчителя музики.

Системний підхід забезпечує розуміння творчих здібностей майбутнього вчителя музики як цілісної єдності відносно самостійних компонентів, які функціонують у взаємозв'язку і складають ієрархічну систему.

Особистісний підхід орієнтує на розгляд творчих здібностей як індивідуальних властивостей творчої особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації.

Рефлексивно-діяльнісний підхід передбачає розвиток творчих здібностей у діяльності за умов такої її організації, щоб особистість перейшла на позицію суб'єкта діяльності й пізнання, стала здатною аналізувати результати та удосконалювати саму себе у цій діяльності.

На основі зазначених підходів сформульовано авторське визначення творчих здібностей майбутнього вчителя музики: *творчі здібності є найвищою концентрацією його духовних сил, емоцій, почуттів, уяви, фантазії, інтелекту; доповнюються системою особистісних утворень, що спонукають його до творчого пошуку, пізнання мистецьких явищ, набуття музично-виконавських умінь та забезпечують успішність творчого здійснення музично-педагогічної діяльності.*

Структурними компонентами творчих здібностей майбутнього вчителя музики визначено:

– *мотиваційно-пізнавальний*, що включає інтерес до професії вчителя музики, пізнавальну активність особистості, її прагнення до набуття культурологічних, мистецьких знань; здатність до творчого мислення;

– *технологічно-регулятивний*, що передбачає сформованість музично-виконавських умінь та навичок, які визначаються наявністю спеціальних музичних здібностей; спрямованістю особистості на музично-виконавську діяльність; характерологічними індивідуально-психологічними особливостями (наполегливість, працездатність, воля, пам'ять та ін.);

– *креативно-діяльнісний*, який характеризується сформованістю вмінь художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів; наявністю імпровізаційних умінь; здатністю до самореалізації у музично-педагогічній діяльності та забезпечення творчого розвитку учнів.

Такі компоненти творчих здібностей, маючи відносно самостійні якісні характеристики, функціонують не ізольовано, а знаходяться у взаємозв'язку, складаючи єдність системи творчих здібностей майбутнього вчителя музики.

Аналіз навчальних програм музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти, музично-педагогічної, методичної літератури дозволив виділити вокальну підготовку як важливу складову професійного становлення майбутнього вчителя музики. Саме спів, як полікультурний феномен, об'єднує складники системоутворюючого процесу особистісного акумулювання мистецьких цінностей і є “вираженням найвищого духовного світу людини”, “актом творчого самовираження”, “засобом пізнання великого світу почуттів”. Дослідження особливостей вокальної підготовки студентів мистецьких факультетів та визначення педагогічного потенціалу дисципліни “Постановка голосу” доводить її унікальність як засобу розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, оскільки вона забезпечує особистісно зорієнтований простір навчання кожного студента, передбачає емоційну насиченість навчальних занять, розвиток вокальної техніки на основі урахування природних задатків особистості, втілення умінь творчої інтерпретації музичних творів, усвідомлення особистістю значення творчого саморозвитку для успішного виконання художньо-педагогічної діяльності.

У **другому розділі** – *“Експериментально-дослідна робота з розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки”* – представлено розробку критеріїв та показників творчих здібностей майбутнього вчителя музики, за допомогою яких виявлено рівні розвитку досліджуваного феномену в студентів музично-педагогічних факультетів, викладено методику розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки, подано хід констатувального та формувального експериментів, проаналізовано результати експериментально-дослідної роботи.

Мета констатувального експерименту полягала у визначенні рівнів сформованості творчих здібностей майбутніх учителів музики, з'ясуванні особливостей їх прояву, окресленні напрямків педагогічної роботи з формування

досліджуваного феномену.

Для проведення педагогічного діагностування рівнів сформованості творчих здібностей студентів було розроблено такі критерії та показники досліджуваного явища: *мотиваційно-інформаційний, емоційно-операційний, педагогічно-творчий*.

Мотиваційно-інформаційний критерій розвитку творчих здібностей визначає міру спрямованості студентів на майбутню музично-педагогічну діяльність; наявність необхідних знань з теорії, історії, методики вокального виконавства; рівень пізнавальної активності й творчого мислення майбутнього вчителя музики.

Емоційно-операційний критерій передбачає наявність вокально-виконавських умінь (чистота інтонування, чіткість дикції та артикуляції, володіння співацьким диханням, навичками резонування та ін.), адекватного емоційного відгуку на виконуваний музичний твір, відповідних образних слухових уявлень.

Педагогічно-творчий критерій характеризують показники продуктивної музично-педагогічної діяльності (під час педагогічної практики студентів): здатність обирати педагогічно доцільний вокальний репертуар відповідно до сприйняття та виконавських можливостей школярів; здатність до виразної художньо-педагогічної інтерпретації образного змісту вокального твору та художньо-досконалого його виконання, виконавської імпровізації.

У результаті діагностичного етапу експерименту виявлено такі рівні розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики: *репродуктивно-традиційний* (недостатній), *частково-продуктивний* (достатній) і *продуктивно-творчий* (інтенсивний).

Репродуктивно-традиційний рівень розвитку творчих здібностей студентів характеризувався відсутністю зацікавленості в музично-педагогічній діяльності, пасивністю особистого ставлення до розучуваних музичних творів, недостатнім рівнем сформованості вокальної техніки, переважанням репродуктивного типу виконання навчальних завдань. Таких студентів виявилось 47 %.

Частково-продуктивний рівень розвитку творчих здібностей притаманний респондентам, що відзначаються поверховим інтересом до педагогічної роботи, але проявляють бажання до вокально-виконавської діяльності. Пізнавальна активність таких студентів спрямована на оволодіння знаннями та вміннями суто виконавської інтерпретації вокальних творів. Такий рівень склали 44 % респондентів.

Продуктивно-творчий рівень розвитку творчих здібностей характеризує стійкий інтерес до професії вчителя музики, прагнення до оволодіння мистецькими знаннями та методикою викладання музики в школі; сформованість вокально-виконавських умінь та навичок художньо-педагогічної інтерпретації музики, самостійність у застосуванні виконавських прийомів; інтелектуально-творча активність, ініціативність у різних видах виконавської діяльності, у

реалізації своїх музично-творчих потенцій; власне особистісно-ціннісне ставлення до музичного мистецтва; прагнення до самореалізації у музично-педагогічній діяльності та намагання передати свій художньо-естетичний досвід учням. Таких студентів зафіксовано 9 % від загальної кількості респондентів.

Результати діагностуючого обстеження дозволили констатувати існуючий незадовільний стан розвиненості творчих здібностей майбутніх учителів музики. В ході цього етапу дослідної роботи було з'ясовано, що існує зв'язок між наявністю певного рівня музично-творчих здібностей та якістю вокально-виконавської діяльності, який суттєво впливає на подальше професійне зростання майбутнього педагога.

Якісна та кількісна обробка результатів констатувального експерименту підтвердила актуальність проблеми розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики і дала змогу зробити висновок, що традиційна вокальна підготовка студентів у вищому педагогічному навчальному закладі не відповідає динамічним потребам сучасної школи та не сприяє переносу вектора творчості у майбутню професійну діяльність.

З урахуванням визначених у дослідженні теоретичних позицій та результатів констатувального експерименту було розроблено та експериментальним шляхом перевірено методику розвитку творчих здібностей у процесі вокального навчання майбутніх учителів музики, в основу якої покладено *принципи* особистісно зорієнтованого навчання і виховання (системності, самоорганізації, гуманізації, особистої орієнтації, діалогічної взаємодії, індивідуалізації, інтелектуального та творчого розвитку). Апробація розробленої методики здійснювалася у ході формувального експерименту, який проводився зі студентами старших курсів та містив три етапи.

Перший етап – *інформаційно-теоретичний* – спрямовувався на вироблення уявлень студентів щодо творчого характеру музично-педагогічної діяльності, можливостей вокального виконавства у реалізації творчого потенціалу особистості; забезпечення розвитку позитивної мотивації щодо творчого саморозвитку. Вивчення спецкурсу “Розвиток творчих здібностей засобами вокальної імпровізації” сприяло інтеграції, уточненню та збагаченню знань з дисципліни “Постановка голосу”, використанню можливостей вокального мистецтва та знань про особливості художньо-творчої діяльності для розвитку творчих здібностей особистості. Методами бесід, дискусій, постановки проблемних питань, творчих завдань стимулювалося особистісне ставлення студентів до набуття теоретичних знань та творчого їх використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.

Другий етап – *музично-практичний* – спрямовувався на розвиток внутрішньої активності студентів у вокально-виконавській діяльності, забезпечення емоційного відгуку на музику, розуміння ролі засобів музичної виразності та виконавських умінь у створенні музичного образу. У ході даного етапу педагогічної роботи були враховані принципово нові тенденції навчально-

виховного процесу, що орієнтували на формування у студентів здатності до відкриття самих себе, свого внутрішнього “Я” в процесі сприйняття та виконання вокальних творів. При такому підході до організації занять – у центрі уваги постає не усереднений студент, а кожний як особистість у своїй самобутності, унікальності. Змінюється вектор педагогічного руху – не від педагогічних дій викладача до студента, а від самого студента, що вибірково ставиться до цих дій, не засвоюючи їх у заданому вигляді. Навчальний матеріал будується таким чином, що при оптимальному навантаженні студент під керівництвом викладача працює над розвитком задатків – у здібності, останні розвиваються для того, щоб виконувати творчу роботу.

У ході експериментальної роботи перевірено дієвість та педагогічну доцільність використання творчих *методів* ритмічного та тембрового варіювання, вокальної імпровізації, що побудовані на принципі трансформації мовної мелодики у вокально-музичну та виявлено їх практичне значення у професійній підготовці вчителів музики.

Третій етап – *творчо – самостійний* – узагальнював попередню підготовку, передбачаючи самостійність студентів у вирішенні творчих завдань під час проведення уроків музики та позакласних занять в умовах педагогічної практики. Завдяки безпосередньому контакту зі школярами студенти усвідомлювали значення, та одночасно відпрацьовували вміння виразної художньо-педагогічної та вокально-виконавської інтерпретації музики, самоорганізації у педагогічно-творчому процесі. Методи самоаналізу та самооцінки сприяли усвідомленню студентами результатів своєї діяльності, подальшому окресленню шляхів творчого самоудосконалення.

Важливою функцією застосування у вокальній підготовці елементів ритмічного, тембрового варіювання та вокальної імпровізації (продуктів музично-творчої діяльності) є забезпечення об'єктивних засад виконавської трактовки вокального твору, створення інтерпретації на високому рівні інтелектуального та емоційного осмислення музичного матеріалу, перешкоджання довільному, суб'єктивному його тлумаченню, більш повному усвідомленню змісту художніх образів та творчого їх прочитання. Упровадження в практику вокального навчання творчих завдань, створення проблемних ситуацій сприяє актуалізації набутих знань, розвитку самостійності студентів та їх здатності мислити і діяти з установкою на перетворювальну продуктивну діяльність.

Перевірка результативності розробленої методики здійснювалася на основі контрольного діагностування розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики. Обробку результатів формувального експерименту проведено на основі пакету статистичної обробки даних SPSS. Відмінності між рівнями розвитку творчих здібностей студентів експериментальної та контрольної груп були підтвержені за допомогою t-критерію Стьюдента та F-критерію Фішера.

На основі порівняльного аналізу зафіксовано зростання позитивної динаміки розвитку творчих здібностей студентів експериментальної групи. Таким чином, експериментальна апробація розробленої методики розвитку творчих здібностей засвідчила її дієвість. Це дало підстави стверджувати, що запропонована методика суттєво підвищує рівень розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, є ефективною та дієвою, і може використовуватись у навчальному процесі вищої музично-педагогічної освіти.

Загалом виконане дослідження дало можливість зробити загальний **висновок**: забезпечення стійкої позитивної мотивації музично-творчої діяльності, спрямованість вокальної підготовки на творчість у відповідності з індивідуальною навчальною траєкторією студента, застосування інноваційної методики, яку побудовано на принципі трансформації мовної мелодики у вокально-музичну з обов'язковим включенням творчих завдань, сприяє розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, формуванню й удосконаленню їхніх вокально-виконавських умінь та навичок, що, в свою чергу, забезпечує підвищення педагогічної спрямованості вокального навчання та розширення сфери застосування професійних можливостей.

Дієвість розробленої методики розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики дає підстави для включення запропонованих форм і методів у систему вокально-педагогічної підготовки студентів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення проблеми розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки, що знайшло відображення у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці особистісно зорієнтованої методики з використанням комплексу творчих методів: емоційно-усвідомленого інтонування, мелоритмізації текстів, емоційного самонастроювання, ритмічного та тембрового варіювання, вокальної імпровізації та ін. Отримані в ході теоретичного та експериментального дослідження результати дозволили зробити такі висновки:

Перебудова системи вітчизняної мистецької освіти передбачає реалізацію ряду важливих завдань, одним з яких є підготовка вчителів нової формації, здатних до творчого використання могутнього потенціалу музики у музично-виховній діяльності зі школярами. Успішність виконання діяльності творчого характеру передбачає наявність відповідних творчих здібностей особистості.

На основі наукового аналізу проблеми розвитку творчих здібностей особистості обґрунтовано особливості їх прояву в процесі музично-творчої діяльності через мотиваційну, когнітивну, діяльнісну сфери; подано авторське визначення, яке полягає у такому: *творчі здібності майбутнього вчителя музики*

є найвищою концентрацією його духовних сил, емоцій, почуттів, уяви, фантазії, інтелекту; доповнюються системою особистісних утворень, що спонукають його до творчого пошуку, пізнання мистецьких явищ, набуття музично-виконавських умінь та забезпечують успішність здійснення творчої музично-педагогічної діяльності.

У першому розділі розроблено та обґрунтовано структуру творчих здібностей майбутнього вчителя музики, що включає мотиваційно-пізнавальний, технологічно-регулятивний, креативно-діяльнісний компоненти.

Доведено, що важливим засобом розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики є вокальна підготовка, яка забезпечує особистісно зорієнтований простір навчання кожного студента, передбачає емоційну насиченість навчальних занять, розвиток вокально-виконавських умінь на основі урахування природних задатків особистості, втілення умінь творчої інтерпретації музичних творів, визначення та усвідомлення творчого саморозвитку як здатності до творчої педагогічної діяльності. Розвиток творчих здібностей у процесі вокального навчання базувався, передусім, на створенні інтонаційних образів та виявленні особистого емоційно-естетичного ставлення до них.

Розроблено та науково обґрунтовано критерії та показники розвиненості творчих здібностей майбутнього вчителя музики, а саме: *мотиваційно-інформаційний критерій*, показниками якого є спрямованість студентів на майбутню музично-педагогічну діяльність; наявність необхідних знань з теорії, історії, методики вокального виконавства; пізнавальна активність, творче мислення; *емоційно-операційний критерій*, що характеризується показниками сформованості вокально-виконавських умінь (чистота інтонування, чіткість дикції та артикуляції, володіння співацьким диханням, навичками резонування та ін.), адекватного емоційного відгуку на виконуваний музичний твір, відповідними образно-слуховими уявленнями щодо його інтерпретації; *педагогічно-творчий критерій*, який охоплює показники продуктивної музично-педагогічної діяльності: здатність обирати педагогічно доцільний вокальний репертуар відповідно до сприйняття та виконавських можливостей школярів; здатність до виразної художньо-педагогічної інтерпретації образного змісту вокального твору та художньо-досконалого його виконання; навички виконавської імпровізації; спрямованість на самовиявлення та самореалізацію у річищі музично-виховної роботи.

У другому розділі згідно визначених критеріїв та показників в результаті констатувального експерименту було виявлено три рівні розвиненості творчих здібностей майбутніх учителів музики: *репродуктивно-традиційний* (недостатній) – у 47 % респондентів; *частково-продуктивний* (достатній) – у 44 % досліджуваних; *продуктивно-творчий* (інтенсивний) – у 9 % майбутніх учителів музики, що засвідчило необхідність проведення цілеспрямованої педагогічної роботи з розвитку даного феномену.

На основі обґрунтованих теоретичних засад розвитку творчих здібностей

майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки та отриманих результатів діагностування розроблено та експериментально перевірено у перебігу формувального експерименту авторську методику, що включала три взаємопов'язані етапи: *інформаційно-теоретичний, музично-практичний та самотійно-творчий* й забезпечувала активізацію емоційно-мотиваційної сфери студентів. Запропонована методика стимулює розвиток професійних та особистісних якостей; створює широкі можливості для задоволення пізнавального інтересу студента та розвитку його обдарувань у рамках вокального навчання завдяки зростанню у змісті вокальної підготовки питомої ваги творчих завдань, створенню емоційно-позитивної аури під час вокальних занять.

У ході формувального експерименту виявлено педагогічні умови, що забезпечують ефективність процесу розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики у вокальному класі, а саме: опора на життєвий досвід студентів і врахування їхніх індивідуальних особливостей; активізація емоційно-мотиваційної сфери студентів, яка стимулює розвиток їхніх особистісних та професійних якостей; стимулювання внутрішньої активності, самотійності студентів, зміна ролі “Я – студент, який оволодіває педагогічною професією і фаховою мистецькою освітою”, на – “Я – вчитель” з орієнтацією на майбутню продуктивну діяльність; створення ситуації успіху під час музично-творчої діяльності; забезпечення інтеграції змісту музично-теоретичних та спеціальних дисциплін.

Перевірка результативності розробленої методики здійснювалася на основі контрольного діагностування рівнів розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики.

Порівняльний аналіз засвідчив зростання позитивної динаміки розвитку творчих здібностей студентів експериментальної групи. Таким чином, експериментальна апробація розробленої методики розвитку творчих здібностей засвідчила її дієвість. Це дало підстави стверджувати, що запропонована методика суттєво підвищує рівень розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, є ефективною і дієвою, і може використовуватися у навчальному процесі вищої музично-педагогічної освіти.

Обробка отриманих результатів формувального експерименту здійснювалася на основі пакету статистичної обробки даних SPSS. Відмінності між рівнями розвитку творчих здібностей студентів експериментальної та контрольної груп були підтвержені за допомогою t-критерія Стьюдента та F-критерія Фішера, що дало підстави стверджувати про ефективність методики, побудованої на принципі трансформації мовної мелодики у вокально-музичну із залученням творчих методів вокального навчання: емоційно-усвідомленого інтонування, мелоритмізації текстів, емоційного самонастроювання, ритмічного та тембрового варіювання, вокальної імпровізації та ін.

На основі теоретичних засад дослідження, позитивних результатів експерименту та сформульованих висновків дисертаційної роботи розроблено методичні рекомендації з розвитку творчих здібностей студентів, магістрантів із спеціальності “Вокал” (академічний, естрадно-джазовий), учителів музики загальноосвітніх шкіл, що передбачають впровадження в практику вокального навчання творчих методів, розвиваючих завдань, які сприяють актуалізації набутих знань, стимулюють розвиток самостійності студентів, їхню здатність у професійному майбутньому мислити і діяти з домінантною установкою на перетворювальну продуктивну діяльність.

Виконана робота не вичерпує всіх аспектів виокремленої проблеми. Перспективи подальшої розробки проблеми вбачаються у поглибленні структурного і змістовного аналізу творчого процесу, вивченні динаміки мотивації в процесі професійної підготовки та психологічних умов актуалізації емоційно-мотиваційної сфери студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. Панченко Г.П. Сутність поняття “творчий розвиток” майбутнього вчителя // Соціалізація особистості: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 1999. – Вип. 4. – С. 143-153.

2. Панченко Г.П. Роль вокальної підготовки в творчому розвитку майбутнього вчителя // Наука і сучасність: Зб. наук. праць. – К.: Логос, 1999. – Вип. 2. – Ч. 4 (Педагогічні науки). – С. 99-106.

3. Панченко Г.П. Вокальна імпровізація як фактор творчого розвитку майбутнього вчителя // Проблеми загальної і професійної педагогіки: Зб. наук. праць // Проблеми сучасного мистецтва і культури. – Харків: “Каравела”, 2000. – С. 183-190.

4. Панченко Г.П. Складові успіху вокального розвитку обдарованої особистості // Ученые записки Таврического Национального университета имени В.И.Вернадского. – Т. 15 (54). – № 1. Педагогика. Психология. – Симферополь, 2002. – С. 113-118.

5. Панченко Г.П. Профілактика професійних захворювань вокально обдарованих дітей // Обдарована особистість: пошук, розвиток, допомога: Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 27-29 квітня 1998 р. – К.: Гнозис, 1998. – С. 543-548.

6. Панченко Г.П. Активизация познавательной деятельности в процессе интерпретации вокального произведения // Науково-методичні проблеми викладання психолого-педагогічних дисциплін: Всеукр. наук.-практ. конф., Мелітополь, 14-15 вересня 1995 р. – Мелітополь, 1995. – Ч. 2. – С. 28-29.

7. Панченко Г.П. Про деякі проблеми розвитку духовності в сучасних умовах // Проблеми гуманізму і духовності в контексті науково-технічного

поступу: Наук.-практ. конф., Вінниця, 15 – 16 жовтня 1996 р. – Вінниця, 1996. – С. 64-66.

8. Панченко Г.П. Про деякі проблеми професійно-педагогічної підготовки учительських кадрів у нових умовах розвитку системи вищої освіти // Ступенева система вищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: Наук.-метод. конф., Київ, 18-19 вересня 1996 р. – К.: ІЗМН, 1996. – С. 143-145.

9. Панченко Г.П. Деякі проблеми вокального режиму обдарованої дитини // Теоретичні та практичні питання культурології: Зб. наук. статей. – Мелітополь, 1996. – Ч.ІІ. – С. 48-54.

10. Панченко Г.П. Деякі питання розвитку творчої активності студентів в класі постановки голосу // Актуальні проблеми музично-естетичного виховання особистості: Зб. наук. праць. – Мелітополь: МДП, 1997. – С. 87-91.

11. Панченко Г.П. Пам'ятка студенту-практиканту / Інструктивно-методичні матеріали для студентів музично-педагогічного фак-ту. – Мелітополь: МДПУ, 2004. – 20 с.

12. Панченко Г.П. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі вокальної підготовки. Методичні рекомендації для студентів, магістрантів за фахом “Вокал” (академічний, естрадно-джазовий) факультетів мистецтв та художньої освіти, учителів музики загальноосвітніх та альтернативних шкіл. – Мелітополь: МДПУ, 2007. – 32 с.

Анотації

Панченко Г. П. Методика розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2008.

Дисертацію присвячено проблемі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки.

На основі аналізу психолого-педагогічної, музикознавчої, методичної літератури вивчено стан проблеми у педагогічній теорії та практиці, уточнено поняття “творчі здібності”; з’ясовано особливості вокальної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів та виявлено педагогічний потенціал дисципліни “Постановка голосу”; визначено критерії та показники розвиненості творчих здібностей майбутніх учителів музики в процесі вокальної підготовки.

У роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено авторську методику розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки з використанням комплексу творчих методів “емоційно-усвідомленого інтонування”, “мелоритмізації текстів”, “емоційного самонастроювання”, “ритмічного та тембрового варіювання”, “вокальної

імпровізації” та ін. Подано розроблений у рамках дослідження спецкурс “Розвиток творчих здібностей засобами вокальної імпровізації” та відповідні методичні рекомендації “Розвиток творчих здібностей студентів у процесі вокальної підготовки” для студентів старших курсів, магістрантів зі спеціальності “Вокал” (академічний, естрадно-джазовий), учителів музики загальноосвітніх шкіл. Виявлено значення та практичну цінність здобутих результатів, намічено перспективи подальшої розробки даної проблематики.

Ключові слова: творчі здібності, майбутній учитель музики, вокальна підготовка, комплекс творчих методів, поетапна методика.

Панченко Г. П. Методика развития творческих способностей учителя музыки в процессе вокальной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2008.

Диссертация посвящена проблеме развития творческих способностей будущих учителей музыки. Актуальность данной проблемы обусловлена новейшими образовательными ориентирами, которые являются особенно значимыми для профессиональной подготовки учителя в связи со спецификой его художественной деятельности.

На основе анализа научной литературы по изучаемой проблеме раскрыто содержание процесса развития творческих способностей, разработана и апробирована методика развития творческих способностей студентов педагогических университетов в процессе их вокальной подготовки.

Успешность выполнения деятельности творческого характера предполагает наличие соответствующих творческих способностей личности. Творческий процесс мобилизует важнейшие рефлекторные особенности человека, все его эмоциональные, духовные и интеллектуальные силы, способствует активизации самостоятельного творческого мышления.

Творческие способности будущего учителя музыки характеризуются наивысшей концентрацией духовных сил, эмоций, чувств, воображения, фантазии, интеллекта; дополняются системой личностных образований, побуждающих к творческому поиску, познанию явлений искусства, приобретению музыкально-исполнительских умений, обеспечивающих успешность осуществления творческой музыкально-педагогической деятельности. В структуре творческих способностей будущего учителя музыки выделены мотивационно-познавательный, технологично-регулятивный и креативно-деятельностный компоненты.

В диссертации разработаны и научно обоснованы критерии и показатели развития творческих способностей учителя музыки.

К показателям мотивационно-информационного критерия относятся: направленность студентов на творческую музыкально-педагогическую деятельность; познавательная активность и творческое мышление; наличие необходимых музыкально-теоретических знаний.

Эмоционально-операционный критерий определяется с помощью таких показателей как наличие исполнительских умений и навыков; адекватность эмоционального отклика на исполняемое музыкальное произведение; качество и новизна интерпретации художественного образа.

Педагогично-творческий критерий, являясь индикатором продуктивности музыкально-педагогической деятельности, характеризуется способностью к художественно-педагогической интерпретации и выразительным исполнением музыкальных произведений; исполнительской и педагогической импровизации; стремлением к самовыражению и самореализации в музыкально-педагогической деятельности.

В результате констатирующего эксперимента выявлен достаточно низкий уровень развития творческих способностей студентов, что послужило основанием для разработки экспериментальной методики, которая способствовала развитию творческих способностей будущего учителя музыки в процессе вокальной подготовки. Реализация целей и задач экспериментального исследования базировалась на системе творческих методов и приемов работы с постепенным усложнением всех видов музыкально-творческой деятельности. Главная идея предложенной методики заключается в обогащении процесса обучения в вокальном классе творческими методами (эмоционально-осознанное интонирование, мелоритмизация текстов, эмоциональная самонастройка, ритмическое и тембровое варьирование, вокальная импровизация) с целью создания эмоционально-позитивной ауры вокальных занятий, обеспечения внутренней активности, инициативности и самостоятельности студентов, смены роли “Я – студент” на – “Я – учитель” с ориентацией на продуктивную музыкально-педагогическую деятельность.

Статистическая обработка полученных в ходе формирующего эксперимента результатов, свидетельствует о положительной динамике развития творческих способностей у студентов экспериментальной группы по сравнению с контрольной, что дает основание утверждать об эффективности авторской методики, обеспечивающей расширение сферы применения профессиональных возможностей учителя музыки. Разработанный спецкурс и методические рекомендации “Развитие творческих способностей студентов в процессе вокальной подготовки” способствуют актуализации приобретенных знаний, активизации самостоятельности студентов, развитию способности мыслить с доминантной установкой на творческую деятельность.

Ключевые слова: творческие способности, будущий учитель музыки, вокальная подготовка, комплекс творческих методов, поэтапная методика.

Panchenko G. P. Methods of a future teacher of creative skills development during vocal training. – Manuscript.

The Thesis on achieving science degree of Candidate in pedagogical science in speciality 13.00.02 – theory and methods of musical training. – National Pedagogical University named after M. Dragomanov. – Kyiv, 2008.

The dissertation deals with the theoretical and experimental studying of the problem of creative skills development during future teachers of music vocal training. It is given a pedagogical interpretation of the concept “creative skills” of future teachers of music. The essence, content and structure of the appointed phenomenon are also revealed.

The pedagogical potential of the vocal training of Teachers’ Training Universities students as the way of their creative skills development is revealed. The principal ways of creative skills development during students’ vocal training are determined. The criteria, indexes and maturity levels of future teachers of music creative skills are determined. The methods of the students’ creative skills development during vocal training are worked out and checked experimentally up, using the complex of creative methods: emotionally realized intoning, recitation of texts, rhythmical and timbre variations, vocal improvisation etc.

The author worked up the methodical recommendations on creative skills development during vocal training for senior courses of studies students and masters’ degree in speciality of “Singing”, teachers of music of comprehensive schools.

The importance and practical value of the achieved results are revealed, and perspectives of further working out of the problem are also suggested.

Key words: creative skills, future teacher of the music, vocal training, complex of creative methods, methods.